

УДК 377.14

А. Москаленко, канд. пед. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ УПРАВЛІНЦІВ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Визначено складові педагогічного інструментарію формування професійної етики управлінців навчальними закладами в умовах магістратури, що сприятиме забезпеченню ефективності окресленого процесу, підвищення його якості, зокрема, виокремлено підходи, форми організації навчальної діяльності, принципи, методи навчання, що сприяють формуванню професійної етики управлінців навчальними закладами у процесі навчання.

Констатовано, що формування професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами – процес складний і багатогранний; забезпечується застосуванням різних підходів: аксіологічний, соціокультурний, діяльнісний, акмеологічний, компетентнісний; традиційних і змішаних форм організації навчальної діяльності, що пов'язані з кількісною характеристикою студентів (колективна, групова, парна, індивідуальна, диференційовано-групова, індивідуально-групова); форм організації навчальної діяльності, що пов'язані з місцем проведення навчання (у навчальній аудиторії, поза аудиторією); загально-дидактичних і специфічних принципів; комплексу методів навчання – за джерелом передачі та сприймання навчальної інформації, за логікою передачі і сприймання навчальної інформації, за характером пізнавальної діяльності, за дидактичною метою, за рівнем активності студентів, із погляду цілісного підходу до діяльності у процесі навчання.

Ключові слова: етика, професійна етика, управлінець навчальним закладом, педагогічний інструментарій, формування професійної етики.

Постановка проблеми. Приєднання України до Бонського процесу (травень 2005 р.), а тим самим долучення до світового освітнього співтовариства, зумовило потребу реформування вищої освіти. Схвалення Концепції організації підготовки магістрів в Україні стало одним із кроків у зазначеному напрямі. Згідно цього документу здійснення підготовки магістрів пропонується за спеціальностями й освітніми програмами [5], що потребує теоретичного обґрунтування та розробки інструментарію (методологічного, методичного, психологічного, педагогічного), сприятиме забезпеченню підвищення якості професійної підготовки магістрів, формуванню в них багатоскладової професійної компетентності, використовуючи кращі національні традиції і міжнародний досвід, принципово нові підходи, зміст, методи і форми організації й реалізації навчального процесу.

Щодо підготовки управлінців навчальними закладами в умовах магістратури, то необхідно зазначити, що важливою складовою цієї підготовки є формування в них професійної етики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За час навчання фахівців за освітнім (до недавнього часу освітньо-кваліфікаційним) рівнем "Магістр" у вищих навчальних закладах України (розпочалося у 1993–1997 рр.) накопичено певний досвід функціонування магістратури. Різноманітні аспекти становлення й розвитку магістратури в Україні, навчання в магістратурі досліджувалися багатьма науковцями. Зокрема, до вивчення окреслений питань зверталися О. Глузман, О. Голубенко, К. Корсак, В. Кремень, В. Луговий, О. Мещанінов, В. Огнев'юк, Г. Падалка, О. Поступна, О. Проценко, В. Осадчий, К. Островський, С. Сисоєва, І. Соколова, Р. Шаповал.

У контексті нашого дослідження заслуговують на увагу дослідження В. Малахова, О. Козієвської, В. Бакштановського (теоретичні засади професійної етики); О. Афанасьєва, В. Бакуменко, З. Балюк, О. Бандурка, Г. Васяновича, В. Вдов'юк, Ю. Віленського, Л. Воронько, А. Грандо, Г. Дубова, Н. Касевич, А. Кузнецова, С. Лаптенюк, А. Ліпенцева, П. Назар, Е. Носенко, Н. Пасєчко, М. Попова, М. Рудакевич, І. Сенюті, Л. Хоружої, І. Чернокозова, В. Чернокозової (особливості професійної етики в конкретних видах професійної діяльності – військовій, медичній, педагогічній, правоохоронній, психологічній, державній службі); Р. Пустовіт (етична мораль, етичний і соціальний менеджмент).

Проте, вивчення, аналіз, узагальнення результатів наукового пошуку дослідників і практичного досвіду діяльності вищих навчальних закладів засвідчує, що теорія й методика професійної освіти магістрів з управління навчальними закладами залишається недостатньо розробленою з огляду на потреби нової освітньої реальності.

Нами виявлено **суперечності** між:

- нагальною затребуваністю системи освіти в етично компетентних управлінцях навчальними закладами і недостатньою увагою до формування її в умовах магістратури;

- необхідністю використання широкого арсеналу сучасних форм, методів, прийомів і засобів навчально-виховної роботи вищої школи, орієнтованих на формування професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами і традиційною практикою використання формальних підходів, що здебільшого не забезпечують достатнього рівня сформованості професійної етики у зазначених фахівцях.

Отже, актуальність порушеної проблеми (обумовлена соціальною потребою в підвищенні якості освіти), необхідність наукового пошуку шляхів подолання зазначених суперечностей (практична необхідність використання сучасних досягнень педагогічної науки і практики) зумовили тему нашого дослідження: "Педагогічний інструментарій формування професійної етики управлінців навчальними закладами в умовах магістратури".

Мета статті – визначити складові педагогічного інструментарію формування професійної етики управлінців навчальними закладами в умовах магістратури, що сприятиме забезпеченню ефективності окресленого процесу, підвищення його якості.

Мета статті конкретизується в **завданнях**: виокремити підходи, форми організації навчальної діяльності, принципи, методи навчання, що сприяють формуванню професійної етики управлінців навчальними закладами в умовах магістратури.

Виклад основного змісту. Підготовка управлінців навчальних закладів здійснюється на другому рівні вищої освіти [3]. Другий (магістерський) рівень вищої освіти відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою поглиблених теоретичних та/або практичних знань, умінь, навичок за обраною спеціальністю (чи спеціалізацією), загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності [4].

Саме у вищому навчальному закладі студент магістратури, який навчається за освітньою програмою "Управління навчальним закладом" отримує чітке уявлення про сутність і особливості управлінської діяльності загалом і в навчальному закладі зокрема, про можливі деформації та "вигорання", про вимоги до особистості управлінця навчальним закладом, про специфічні умови його роботи. В окреслений період відбувається накопичення системи знань, умінь і навичок, формується професійна (управлінська) компетентність, що мають стати підґрунтям для подальшого професійного зростання, а основне, на нашу думку, формується професійна етика майбутніх управлінців навчальними закладами.

Освіта загалом і вища освіта зокрема неможлива без усвідомлення людиною основних складових свого індивідуального та суспільного буття, оскільки "у системі освіти необхідно поєднувати два начала: знань і моральності, бо розрив між ними породжує або моральних калік, або егоїстів" [1].

Розглядаючи професійну підготовку як складний багатогранний процес, основою якого є важливе та відповідальне завдання суспільства забезпечити молоду людину всіма необхідними умовами щодо здобуття високого професійного рівня, а підготовку майбутніх управлінців навчальними закладами, зокрема, як відкритої, динамічної та саморозвивальної системи (цілісне утворення), погоджуємося з О. Г. Богінч [2], що вона включає в себе такі складові **компоненти**:

- зміст підготовки відповідно до цілей, конкретних завдань і специфіки професійної кваліфікації цієї підготовки (зміст підготовки розглядається як мета та результат фахової підготовки відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня);

- педагог як конструктор та організатор процесу навчання, розвитку і виховання майбутнього фахівця;

- педагогічний інструментарій – методи, прийоми, засоби навчальної взаємодії, організаційні форми навчання;

- суб'єкт навчання як активний учасник навчальної діяльності, результатом якої є особистісне оволодіння професійним досвідом і вміння його творчо застосовувати у майбутній діяльності.

Саме враховуючи те, що педагогічний інструментарій є однією із важливих складових підготовки майбутніх управлінців навчальними закладами зацентруємо на цьому свою увагу.

Під педагогічним інструментарієм ми розуміємо добір підходів, форм, методів, прийомів і засобів, які забезпечують організацію та протікання навчального процесу; під педагогічним інструментарієм формування професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами добір підходів, форм, методів, прийомів і засобів, які забезпечують формування професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами.

Формування професійної етики майбутніх управлінців забезпечується за умов використання комплексу різних **підходів**, ефективними, на нашу думку, зокрема є:

- **аксіологічний** (передбачає засвоєння майбутніми управлінцями навчальних закладів етичних норм, принципів і вимог до їхньої поведінки, які у своїй сукупності впливають на формування їх цінностей та управлінських і педагогічних настанов, визначають характер його ставлення до різних суб'єктів навчально-виховного процесу);

- **соціокультурний** (спрямований на сприйняття педагогічної етики майбутнім управлінцем навчального закладу як універсального соціального регулятора поведінки в різних сферах його професійних взаємин (учні, підлеглі, батьки, представники різних соціальних

інститутів); забезпечує засвоєння знань різних аспектів професійної етики в історії педагогічної науки);

- **діяльнісний** (передбачає формування в майбутніх управлінців навчальними закладами практичних навичок поведінки в різноманітних ситуаціях);

- **акмеологічний** (забезпечує підвищення професійної мотивації майбутніх управлінців навчальними закладами, стимулювання реалізації творчого потенціалу, досягнення максимального для кожного студента розвитку теоретичної та практичної досконалості у навчальній і науковій діяльності, виявлення та плідне використання особистісних ресурсів для досягнення успіху у професійній діяльності через формування акмеологічної спрямованості особистості; сприяє створенню атмосфери успіху і посилює соціальні функції системи освіти, пропонує цілісний розвиток людини і як найвищу цінність розглядає її індивідуальність);

- **компетентнісний** (забезпечує готовність і здатність студентів самостійно вирішувати різноманітні управлінські проблеми, дотримуючись професійної етики, оперуючи у практичній управлінській діяльності набутими знаннями, уміннями і навичками.

Формування професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами забезпечується за умов запровадження різноманітної палітри форм організації навчання, що класифікуються за такими ознаками: дидактичними цілями, кількістю студентів, місцем проведення навчання, тривалістю навчальних занять тощо. Розглядаючи форми організації навчання як зовнішнє вираження узгодженої діяльності викладача та студента, що здійснюється у встановленому порядку й певному режимі, вважаємо, що при формуванні професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами варто застосовувати **традиційні форми організації навчальної діяльності, що пов'язані з кількісною характеристикою студентів**:

- **колективна** (перед усіма студентами академічної групи одночасно ставиться спільна мета, пропонуються однакові за змістом завдання професійно-етичного спрямування, що містять певний рівень проблемності, дозволяють студентам зробити деяке узагальнення, і передбачають обов'язково застосування одержаних результатів до вирішення інших завдань, що потребують дотримання норм професійної етики; основна функція викладача полягає у спрямуванні діяльності студентів у правильне русло);

- **групова** (академічна група поділяється на кілька груп; перед усіма окремими групами одночасно ставиться спільна мета для студентів конкретної групи; пропонуються завдання професійно-етичного спрямування, що потребують пропозицій від кожної групи всій студентській академічній групі щодо вирішення конкретних завдань із дотриманням професійної етики; функція викладача полягає в допомозі й консультуванні кожної групи);

- **парна** (академічна група поділяється на пари; перед парами ставиться спільна мета для пар студентів; пропонуються однакові або різні завдання професійно-етичного спрямування, що потребують пропозицій від кожної пари студентів студентській академічній групі щодо вирішення конкретних завдань із дотриманням професійної етики; функція викладача полягає в допомозі й консультуванні кожної пари студентів);

- **індивідуальна** (спосіб організації роботи включає в себе обов'язкове використання завдань професійно-етичного спрямування, диференційованих з урахуванням можливостей студентів; перед усіма студентами одночасно поставлена певна мета, яка є суто індивідуальною; функція викладача полягає у здійсненні контролю за діяльністю кожного зі студентів на занятті й

організацію їхньої самостійної діяльності, допомозі та консультуванні кожної пари студентів. Викладач здійснює контроль за діяльністю студентів на занятті й організацією їхньої самостійної діяльності, надає допомогу у вигляді конкретних вказівок щодо вирішення конкретних проблемних ситуацій з урахуванням їхніх рівня знань і вмій, індивідуальних особливостей) **і змішані форми організації навчальної діяльності, що пов'язані з кількісною характеристикою студентів:**

- *диференційовано-групова* (передбачає організацію роботи груп студентів академічної групи з різними навчальними можливостями; завдання професійно-етичного спрямування диференціюються за рівнем складності або за їхньою кількістю);

- *індивідуально-групова* (передбачає розподіл навчальної роботи між студентами групи, коли кожен член групи виконує частину спільного завдання професійно-етичного спрямування; підсумки виконання спочатку обговорюються й оцінюються у групі, а потім виносяться на розгляд академічної групи).

Що ж стосується розподілу академічної групи на групи менші за чисельністю, то варто зазначити, що вони можуть бути як стабільними, так і тимчасовими, як однорідними, так і різнорідними. Контакти й обмін думками у групі істотно активізують діяльність усіх студентів, стимулюють розвиток логічного мислення, сприяють різнобічному баченню ситуації, поповненню знань, розширенню індивідуального досвіду.

При формуванні професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами варто застосовувати **форми організації навчальної діяльності, що пов'язані з місцем проведення навчання:**

- *у навчальній аудиторії* (навчальне заняття відбувається безпосередньо у приміщенні навчального закладу, а саме в навчальній аудиторії, зазначеній у розкладі занять);

- *поза аудиторією* (навчальні заняття відбуваються за межами навчального закладу (екскурсії, виїзні заняття, які проводяться на базах інших навчальних закладів, установ, організацій).

З огляду на тлумачення принципів навчання як орієнтирів для визначення змісту, засобів, форм, методів організації навчання й моделювання дидактичних теорій і способу регулювання практики навчального процесу у вищому навчальному закладі, урахуваючи їхній тісний взаємозв'язок між собою, серед значущих принципів навчання для формування професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами визначаємо **загальнодидактичні:**

- *принцип науковості* (усі знання та закони менеджменту, етики є достовірними, науково обґрунтованими);

- *принцип системності та послідовності навчання* (зміст навчальних дисциплін, які сприяють формуванню професійної етики, побудований за певною дидактичною системою та подається логічно, спираючись на раніше засвоєні студентами знання та враховуючи міждисциплінарні зв'язки);

- *принцип зв'язку навчання з життям* (об'єктивні зв'язки законів менеджменту й етики та практичної діяльності управлінців навчальних закладів, презентація шляхів застосування законів менеджменту й етики при вирішенні практичних управлінських завдань);

- *принцип свідомості, активності, відповідальності студентів* (забезпечення свідомого засвоєння наукової інформації про закони менеджменту, етики з орієнтацією її на практику застосування в управлінській діяльності, активної участі в роботі на заняттях, відповідального ставлення до підготовки себе як управлінця-професіонала зі сформованою професійною етикою);

- *принцип наочності* (унаочнення навчального матеріалу, що сприяє формуванню професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами за допомогою технічних засобів навчання й образності викладу навчального матеріалу словесним шляхом);

- *принцип міцності засвоєння знань, умінь і навичок* (свідоме і ґрунтовне засвоєння фактів, понять, ідей, правил, розуміння зв'язків між предметами та явищами)

- *принцип індивідуалізації та диференціації навчання* (передбачає організацію навчальної роботи з обов'язковим урахуванням рівнів сформованості професійної етики, особистісних особливостей кожного студента, різний підхід до груп студентів або окремого студента, добором навчального матеріалу різного за змістом, обсягом, складністю, методами й засобами, але з орієнтованістю на формування професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами);

- *принцип детермінізму* (усвідомлене сприйняття того, що рухомою силою формування професійної етики майбутнього управлінця навчальними закладами є сама особистість; процес морального вдосконалення майбутнього управлінця навчальними закладами має подвійну детермінацію: внутрішню (розкриття внутрішнього потенціалу) і зовнішню (усвідомлення та прийняття зовнішніх впливів, спрямованих на підвищення рівнів сформованості професійної етики);

- *принцип розвитку* (орієнтація майбутніх управлінців навчальними закладами на особистісний і професійний розвиток, самовдосконалення через визначення та прийняття норм професійної етики як власну моральну норму; реалізація внутрішнього потенціалу у процесі морального зростання, виявлення прихованих нереалізованих можливостей особистості)

і специфічні:

- *тісний зв'язок і єдність наукової й навчальної діяльності* (орієнтація студентів на науково-дослідницьку роботу, що ефективно впливає на формування професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами, розвиток власного стилю управління);

- *оптимальне співвідношення соціально-педагогічної теорії та фактів* (наявність балансу між понятійною базою і фактами професійної етики);

- *постійне збільшення питомої ваги самостійної роботи студентів* (залучення студентів до активного наукового пошуку);

- *творче використання зарубіжного досвіду* (презентація накопиченого досвіду зарубіжних країн щодо формування професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами);

- *колегіальні відносини між викладачами та студентами* (подолання "кам'яних мурів" між учасниками навчального процесу; важливість побудови взаємин між педагогом і студентом на засадах рівності та діалогічності).

Розуміючи під методами навчання у вищій школі надзвичайно складні психолого-педагогічні та соціально-педагогічні утворення, способи упорядкованої взаємозв'язаної діяльності викладача, спрямованої на рішення завдань засвоєння студентами змісту навчального матеріалу, їхнього особистісного та професійного розвитку у процесі навчання, добір **методів навчання**, що сприяють формуванню професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами, ґрунтується на неможливості зупинитися на використанні тих чи інших методів навчання окремо, на необхідності не відмовлятися від традиційних методів навчання, а, навпаки, шукати оптимальні шляхи їх поєднання з інноваційними. Традиційні та нетрадиційні методи навчання у вищій школі інтегруючись, поєднуючись та взаємодоповнюючись, можуть привести до очікуваних позитивних ре-

зультатів: разом будуть забезпечувати не лише просте засвоєння окремих моральних норм на рівні знання, а створювати конкретні ситуації морального вибору, модифікацію поведінки управлінця навчальним закладом при виконанні своїх функціональних обов'язків. Так, традиційні лекційні заняття доцільно проводити із застосуванням методу проблемного викладу навчального матеріалу (передбачає дослідницьку діяльність студентів, яка зумовлена проблемною ситуацією, що пов'язана з дотриманням професійної етики і спонукає до формулювання гіпотез та перевірки їх у ході розумових і практичних операцій); семінарські заняття, використовуючи методи активного навчання, зокрема, дискусійні (суперечки, зіткнення позицій, зумисного загострення протиріч у навчальному матеріалі), тренінг (спеціально організована розвивальна взаємодія між його учасниками); гру (навчальну, імітаційну, рольову, організаційно-діяльничну, ділову); самостійну роботу студентів, яка базується на дослідницькому методі (залучення студентів до активного пошуку матеріалу, що може слугувати формуванню професійної етики у майбутніх управлінців навчальними закладами; написання есе з різних аспектів значущості професійної етики в діяльності управлінців навчальними закладами).

Вважаємо, що для забезпечення формування професійної етики управлінців навчальними закладами в умовах магістрату доцільним є застосування **комплексу методів навчання**:

- *за джерелом передачі та сприймання навчальної інформації*: словесні – розповідь, пояснення, бесіда, лекція; забезпечують передачу необхідного обсягу теоретичного матеріалу, що стосується професійної етики як галузі наукового знання, як історичного і загальнокультурного явища, як частини загальної етики, як засобу регулювання професійної діяльності управлінців навчальними закладами); наочні – ілюстрація картинкою, таблиць, малюнків, фотографій тощо та демонстрація ТЗН, кіно-відеофільмів та ін.; практичні – моделювання, вправи, складання таблиць, опорних схем тощо; забезпечення унаочнення однотипних зразків поведінки, притаманних усім професіям загалом і управлінцям навчальних закладів, зокрема, системи кращих зразків професійної поведінки з дотримання професійної етики управлінцями навчальними закладами при виконанні своїх функціональних обов'язків;

- *за логікою передачі та сприймання навчальної інформації*: індуктивні (від часткового до загального, від конкретного до абстрактного; забезпечують перехід від одиничного до загального висновку на основі знання про етику загалом і професійну етику управлінців навчальними закладами зокрема; виявлення причинно-наслідкової залежності; висунення проблеми і подолання суперечності, що виникають у процесі вирішення проблеми пов'язаної з дотриманням чи недотриманням управлінцем навчальним закладом професійної етики, узагальнення, що стосуються професійної етики управлінців навчальними закладами є переконливими, доказовими, доступними і зрозумілими); дедуктивні (від загального до окремого, від загального до одиничного; забезпечують перехід від загальних положень, формул, законів, які стосуються професійної етики до наведення конкретних прикладів професійної поведінки управлінців навчальними закладами, що демонструє дотримання чи недотримання ними професійної етики);

- *за характером пізнавальної діяльності*: пояснювально-ілюстративні (забезпечують повідомлення спеціально підготовленої, систематизованої інформації, що стосується професійної етики управлінців навчальними закладами, усним словом, використовуючи тексти

навчальної літератури, застосовуючи наочні засоби, практичним показом способів професійної діяльності; дозволяють за відносно короткий відрізок часу повідомити в концентрованому вигляді значний обсяг наукової інформації, що стосується професійної етики, здійснюється в системі, послідовно, в економічному режимі й темпі); репродуктивні (забезпечують можливість студентам на навчальних заняттях у змінних умовах діяти, дотримуючись професійної етики за наданим зразком); частково-пошукові (забезпечують поєднання викладу навчального матеріалу викладачем у процесі евристичної бесіди, коментованої вправи з формулюванням власних коментарів студентів, висновків із пошуком студентами нових знань із професійної етики самостійно); дослідницькі (уможливлюють творче застосування знань з професійної етики управлінців навчальними закладами, формування досвіду самостійного наукового пошуку інформації, що характеризує професійну етику); проблемне викладання (забезпечує озброєння майбутніми управлінцями методологією творчого перетворення дійсності, базуючись на законах професійної етики);

- *за дидактичною метою*: методи оволодіння новими знаннями; методи формування вмінь і навичок; перевірки й оцінювання знань, умінь і навичок;

- *за рівнем активності студентів*: пасивні; активні (забезпечують різну участь студентів у навчальній діяльності: від слухача, приймача навчальної інформації, спостерігача зразків правильної і неправильно професійної поведінки управлінців навчальними закладами до демонстрації цих зразків, виконання ролей і ігрових ситуацій); методи проведення найважливіших етапів навчання (організація навчання як діяльності самого студента на різних етапах формування професійної етики у період навчання в магістратурі);

- *із погляду цілісного підходу до діяльності у процесі навчання*: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (сукупність методів, спрямованих на передачу й засвоєння студентами знань, що стосуються дотримання професійної етики, формування умінь і навичок); методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності; бінарні, інтегровані (універсальні) методи.

Висновки. Формування професійної етики майбутніх управлінців навчальними закладами – процес складний і багатогранний; забезпечується застосуванням різних підходів: аксіологічний, соціокультурний, діяльнісний, акмеологічний, компетентнісний; традиційних і змішаних форм організації навчальної діяльності, що пов'язані з кількісною характеристикою студентів (колективна, групова, парна, індивідуальна, диференційовано-групова, індивідуально-групова); форм організації навчальної діяльності, що пов'язані з місцем проведення навчання (у навчальній аудиторії, поза аудиторією); загально-дидактичних і специфічних принципів (принцип науковості, принцип системності та послідовності навчання, принцип зв'язку навчання з життям, принцип свідомості, активності, відповідальності студентів, принцип наочності, принцип міцності засвоєння знань, умінь і навичок, принцип індивідуалізації й диференціації навчання, принцип детермінізму, принцип розвитку, тісний зв'язок і єдність наукової та навчальної діяльності, оптимальне співвідношення соціально-педагогічної теорії та фактів, постійне збільшення питомої ваги самостійної роботи студентів, творче використання зарученого досвіду, колегіальні відносини між викладачами і студентами); комплексу методів навчання – за джерелом передачі та сприймання навчальної інформації, за

логією передачі і сприймання навчальної інформації, за характером пізнавальної діяльності, за дидактичною метою, за рівнем активності студентів, із погляду цілісного підходу до діяльності у процесі навчання.

Список використаних джерел

1. Балл Г. О. Сучасний гуманізм і освіта: соціально-філософські та психолого-педагогічні аспекти / Г. О. Балл ; АПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – Рівне : Ліста-М, 2003.
2. Богінч О. Л. Шляхи вдосконалення системи підготовки фахівців дошкільної освіти [Електронний ресурс] / О. Л. Богінч // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку. – 2008. – Вип. 1. – Режим доступу: http://intellectinvest.org.ua/pedagog_editions_emagazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n1_2008_st_9/. – Назва з екрану.
3. Закон України "Про вищу освіту" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – Назва з екрану.
4. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : постанову Кабінету Міністрів України від 23 листоп. 2011 р. № 1341 Київ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>. – Назва з екрану.

5. Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні : наказ МОН № 99 від 10.02.10 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua>. – Назва з екрану.

References

1. Ball H. O. Suchasnyy humanizm i osvita: sotsial'no-filosofski ta psykholoho-pedahohichni aspekty / H. O. Ball ; APN Ukrainy, In-t psykholohiyi im. H.S. Kostyuka. – Rivne : Lista-M, 2003.
2. Bohinich O. L. Shlyakhy vdoskonalennya systemy pidhotovky fakhivtsiv doskil'noyi osvity [Elektronnyy resurs] / O. L. Bohinich // Pedahohichna nauka: istoriya, teoriya, praktyka, tendentsiyi rozvytku. – 2008. – Vyp. 1. – Rezhym dostupu: http://intellectinvest.org.ua/pedagog_editions_emagazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n1_2008_st_9/. – Nazva z ekranu.
3. Zakon Ukrainy "Pro vyshchu osvitu" [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – Nazva z ekranu.
4. Pro zatverdzhennya Natsional'noyi ramky kvalifikatsiy : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 lystop. 2011 r. № 1341 Kyiv [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>. – Nazva z ekranu.
5. Pro Kontseptsiyu orhanizatsiyi pidhotovky mahistriv v Ukraini : nakaz MON № 99 vid 10.02.10 r. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://osvita.ua>. – Nazva z ekranu.

Надійшла до редколегії 22.04.17

A. Moskalenko, Ph. D., Associate Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

PEDAGOGICAL TOOLS OF FORMING PROFESSIONAL ETHICS OF EXECUTIVES OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN TERMS OF MAGISTRACY

The article defines the components of pedagogical tools for formation of professional ethics of managers of educational institutions in terms of graduate programs that will promote the efficiency of the indicated process, improving its quality, namely, the approaches, forms of organization of educational activity, principles and methods of training promoting formation of professional ethics of managers of educational institutions in the learning process.

It is stated that the formation of future educational managers' professional ethics is a complex and multifaceted process; it is achieved with using different approaches: axiological, sociocultural, activity, acmeological, competencial; with traditional and mixed forms of organizing the learning activities related to quantitative characteristics of students (collective, group, pair, individual, group-differentiated, individual and group); forms of organizing the learning activities related to the place of training (classroom, outside the classroom); general didactic and specific teaching principles (the principle of science, the principle of consistency and continuity of training, the principle of integration learning and life, the principle of consciousness, activity and students' responsibility, the principle of visibility, the principle of strong knowledge, abilities and skills, the principle of individualization and differentiation of learning, the principle of determinism, the principle of development, the close connection and unity and of scientific and educational activities, the optimal social and pedagogical theories and facts, the continuous increase in the proportion of students' self-work, the creative usage of foreign experience, the collegial relationships between teachers and students); the complex training methods according to the source of transferring and receiving some educational information, to the logic of transferring and receiving some educational information, to the nature of cognitive activity, to the didactic purpose, to the level of students' activity from the point of a holistic approach to activities in the learning process.

Keywords: ethics, professional ethics, manager educational institution, pedagogical tools, formation of professional ethics.

A. Москаленко, канд. пед. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ИНСТРУМЕНТАРИЙ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЭТИКИ УПРАВЛЕНЦЕВ УЧЕБНЫМИ ЗАВЕДЕНИЯМИ В УСЛОВИЯХ МАГИСТРАТУРЫ

Определены составляющие педагогического инструментария формирования профессиональной этики управленцев учебными заведениями в условиях магистратуры, что будет способствовать обеспечению эффективности этого процесса, повышению его качества, в частности, выделены подходы, формы организации учебной деятельности, принципы, методы обучения, способствующие формированию профессиональной этики управленцев учебными заведениями в процессе обучения.

Констатировано, что формирование профессиональной этики будущих управленцев учебными заведениями – процесс сложный и многогранный; обеспечивается применением различных подходов: аксиологический, социокультурный, деятельностный, акмеологический, компетентностный; традиционных и смешанных форм организации учебной деятельности, связанные с количественной характеристикой студентов (коллективная, групповая, парная, индивидуальная, дифференцированно-групповая, индивидуально-групповая), форм организации учебной деятельности, связанные с местом проведения обучения (в учебной аудитории, вне аудитории); общедидактических и специфических принципов; комплекса методов обучения – по источнику передачи и восприятия учебной информации, по логике передачи и восприятия учебной информации, по характеру познавательной деятельности, по дидактической цели, по уровню активности студентов, с точки зрения целостного подхода к деятельности в процессе обучения.

Ключевые слова: этика, профессиональная этика, управленец учебным заведением, педагогический инструментарий, формирование профессиональной этики.

Відомості про автора

Москаленко Алла Николаївна – Україна, м. Київ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, заступник декана факультету психології з навчальної роботи Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Контактна інформація: +38044 553 98 14

Москаленко Алла Николаевна – Украина, г. Киев, кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики, заместитель декана факультета психологии по учебной работе Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Контактная информация: +38044 553 98 14

Moskalenko Alla Mykolayivna – Ukraine, Kyiv, Ph. D., Associate Professor, Associate Professor of Pedagogics Chair, Deputy Dean of Psychology Department of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Contact information: +38044 553 98 14